

અન્નામે સુખન

ઉદ્ધ

તીરીયા ચરત્તર.

અન્વરશાહ—બાદશાહે મુલકે શામ.

ખીરેદમન્દ—વઝીરે અન્વરશાહા.

મુકલ્લાસ—યેક ગરીબ રાખસ સાકીને મુલકે શામ.

અડભંગ—યેક મશખરા બાદશાહાકા.

ખયેરન—ખીખીએ અડભંગ.

નેક અખતર—દુખરે મુકલીસ બાદ ખીખીએ અન્વરશાહ.

નેક બખત—ખીખીએ મુકલીસ.

માહાતાબઝ—ખાસ ખીખીએ અન્વરશાહા.

મહેલેકા—પરી આસમાની.

ઉરકે સિવા રામશગર, ચોખદાર, સહેલીયાં, અહેલેકાર
વગયેરાં, વગયેરાં, વગયેરાં.

મુકામ:—શામ.

યે ખેલ સને ૧૮૬૭ કે પચ્ચીસવેં કાયદેકે મુતાખીક દાખીલે

રજીષ્ટર હુવા હયે.

તીરીયા ચરતર.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

બાગ.

(નેક બાબ ચૌર નેક અખરકા આના ચૌર મુનાબત કરના)

છલા—પહાડી—ઈમેછ તર્જ.

મેહેર કર હમપે તુ ગફ્ફાર—તર્જ.

હોના—અયે પરવર હયે તુ મુખાર, હમ મુફ્લીસ ગરીબ લાચાર;
નેક બાબ નેક અખરકુ બન, મુફ્લીસકે હમ હવે ગુલામ;
કર રહમ હમેશા મુખ્હો શામ, માં બેટી તેહારે હયે ગુલામ—અયે.
નેકાપે હમરા હયે દયાન, એ માં બેટીકુ તુ પયેયાન;
કર રહમ ઇરમે તુ યજ્ઞાંન, નવરોજ તીહારો હયે ગુલામ—અયે.

ઝખાની.

નેકઅખત—અયે મેરી લાડલી બેટી ચલ અબ અપને ઘરકુ ચલે
નઅં, કયું કે મુફ્લીસ તેરા પીદર અપની રાહ દેખતા હોગા
અગર દેર હોગી તો ખદ્દા હોગા !

નેકઅખતર—ખારી માદર તુજ નેક નામકા કહેના સચ હયે મગર
અપને બાદશાહ અન્વરશાહકી રાની માહતાબર અબી ઇસ
બયેપે સબ સખીયોંકે સાથ મૌબુદ હોગી, ચૌર હમ જો ઉરકે
દીદારકે નજદીક ન રહેંગે તો ખદ્દા હોગી, ઇસ લીયે અપનેકુ લા-
જમ હયેકે ઉન્કી રાહ દેખે (અવાઝ સુનકે) લો ઉન્કેહી પયેરકી
આવાઝ આતી હયે બહેતર હયે કે યહી થોડી દેર હયેરંગે. (મઅે
અહેલીઓંકે માહતાબરકા આના.)

તીરીયા ચરતર.

આખ સખ શાદરે હો કે—નર્ગ.

સખસહેલીયાં—ચલો સખ બાગમે ચલકે, સહેને ચમન આબાદ કરેંગે
ચીડીયાં કરે ચામ ચુમ ચામ ચુમજી;
ઝટ ઝટ ઝટ કરે સોંચ તુમ સોંચ તુમ—બાગમે ચલકે,

પહોલી સહોલી—તીરીયા ચરતર સચ સચ સચ હયે.

દુસરી ,, —ઝોરતકા સચ હયેગારે,

ત્રીસરી ,, —હમકુ ફકર હયે,

ચાથી ,, —અપના મકર હયે,

પહોલી ,, —હુર હુર,

દુસરી ,, —રદ હયે હુર,

સખ ,, —હમ શાદ હુવે—બાગમે ચલકે.

(સખના જાના.)

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

રાસ્તા.

(ચેક અડભંગકા આના ઝોર કહેના)

ઝખાની.

અડભંગ—આઝો છાતો કરયાં પેહનજી જનન ડીયાં, છટ અજર બા-
દશાહ અન્વરશાહ ને મુખે માની પચાણુ જો હુકમ કીયો આહે,
અજ ચીઓ આહે સેકે એડી તરાજી માની પચાંઈ જલદી
ખાસી કિમદી સામુ માની પચાંઈ હાયે. ખુશી બોર માની ચા-
સનીદાર પુલાવ, ચખતી પુલાવ, કોફતનજો પુલાવ, ફાસમીસજો

પુલાવ, પહેળે પુલાવ, મધ્યીયળે પુલાવ, વરેળે પુલાવ. ગેર-
 રત્નળે પુલાવ, મુશકી શરાખ, તુરંછ શરાખ, ગુલાખી શરાખ,
 સૌરી શરાખ. પુત્તેળે શરાખ, ફૌટાંદેળે શરાખ. ઝીરાકે શરાખ.
 અરકાસો દુલનળે શરાખ, અરકાકેળે શરાખ ને મુળે શરાખ,
 બુસરીયું ઓપરાટા ચીલા ખપડ. દાલ ખકોડા કુરમુરીઆ બુ-
 ગડા કચોરી છોવરા ખીર મલાઈ છાય ખીંદકો રેળડી નેચતુન
 દાર તુરવું ધાખ બેર મુસતી બુધો વેમાની સખ પચાએ, તૈયાર
 કરે મળલીસમબ ખણીઅચ પર આઊં છા મુળે કપાર પચાયાં
 છા મુખે તો પચાણુ છા ખચર, કાન સો છા પચાયાં હાણે તો
 આઊં તો બાઝરમે બનઊં ચોટર દલવાળુ દુધાનમાં બનઊં સખ
 સીધો માની ખણે આણે તો બાખે તવાંખે ધુરં. આઊં કપિ
 ને પેળે ગુલામ ના હેળે પચાયાં આઊં મુનછ બલકે બુધાઈ
 દોસ હાણેબી કાણેકા તદખીર કનધોસ, સલામ આઊં વના તો
 તહીં સભઈ દુવા કરચો કે આઊં બલદી વીના વરી તવાંખે
 અચે મુહ દેખારીયાં. (બના અડભંગકા.)

બાખ પહેલા—પરદા તીસરા.

દરબાર.

(છરમે રામશગીર, વઝીર, અહેલેકાર સખ હાઝર રહેના, ઔર
 યક કોનોમે અડભંગ ઝોકે માર રહેના, બાદશાહ અન્વર-
 શાહાકા મુનાબત કરના.)

કાફી—ગબલ.

અગર હમ આગ્યાં હોતે તો ગુલશનકો લુટા દેતે—તર્જ.

અન્વરશાહી—તુહી હાફેજ તુહી માલેક તેરી મખલુક સારી હયે;
હયે તુ ગફફાર ઔર રહેમાં તુહી ખલાકે યારી હયે—તુહી.
અદા હો કીસ જ્યાંસે હમ્દ તેરા કાદીરે લારેખ;
કીયા પયેદા જહાંમે સુરતે તુ ન્યારી ન્યારી હયે—તુહી.
કીયા હયે રુજકુ તુ સુન્નતતં તેરી રહેમતસે અયે યજ્ઞહાં;
કીયા હયે નામ અન્વરશાહ જહાં કહેતી યે સારી હયે—તુહી.
શુબ્હઅર ઔર જવાં મરદી કીયા તુ ખતમ મરદાપર;
સદા ખાફે ખતરસે દુસ્મનોકે રસ્ત ગારી હયે—તુહી.
ઈબાદત પર નહીં મોકુફ નવરોજ રહેમતે સુખહાં;
અનબલકુ તુ નહીં દેખા હયે ચુર્રીસે કી ખ્યારી હયે—તુહી.

પીલુ—કાહારવા.

સાહે તીન પેસે સેર મહલ્લીના બેચુ ગી—તર્જ.

રામરાગીર—રાજ અન્વરશાહકા કાયમ હો—રાજ.
સાયા રખા હોવે તુજ પર રહેમતે હકસે દુર નહો—રાજ.
આદીલ તુજસા હોવે ન કોઈ નામે નાશીરવાંકો રસ્ક હો—રાજ.
શીકે રઈયત હયે તુજે હરદમ દુઆ નવરોજ છકી તુજ કહે—રા.

ઝબાની.

અન્વરશાહી—અયે વજીર ખુશ તકરીર ઇસ ખાતમે તુ ક્યા
રાયે દેતા હયે ?

અખીયાત.

સમજતા હું આંતસે હયે મદદા રત્યા આજા,
પાઈ નહીં હયે આજ તક ઔરત દુનીઆમે દરજા ખાલા;
મદદ હુતરમન્દ હોતે હયે આર જાનતે ચરતર હયે,
આંતે નાકીસ અકલ હયે બેશક મદદે સે વો કમતર હયે;

વઝીર—એશક હયે રાસ્ત ગુફતાર આપને જો કુચ ફરમાયા,
દરબન ખુલંદ મદને પાયા ઔરત કહાસે એ પાયા.

કંટ્યાન—ગજલ.

તફકા હોતા હયે અયેસાબી ગુલન્દામ કાંઠી—તર્જ.

વઝીર—એશુખા રાસ્ત તુમારા સહી ફરમા હોગા;
મદકા રતઆતો ઔરતસે દુઆલા હોગા—એશુખા.
આપકુ ખાલેકે સુતલકનં શાદનશાદ કીયા;
સારે આલમકા તુમારેકો તો સરદાર કીયા—એશુખા.
આપકી બંદા નવાઝી હો જહાંમે મશહૂર;
રન્જને ખમ દીલસે રઈઆતકે હયે ખસ કોસો દુર—એશુખા.

ઝખ્ખાની.

અન્વરશાહી—અયે વઝીર રોશન ઝમીર અબ મંઝે મહેલમે
બતા હું ઔર મેરી મલેકા માલાતાયરસે ઇસ ખાતકા ખુલાસા
પુછતા હું દેખુ વો કયા જવાબ દેતી હયે.

વઝીર—બહાત ખુબ બહેતર હયે ચલીઝ.

(બતા અન્વરશાહીકા.)

બાબ પહેલા—પરદા ચૈથા.

રાસ્તા.

(અડખંગકા આના ઔર કહેતા.)

ઝખ્ખાની.

અડખંગ—તોખાહ ! તોખાહ ! તોખાહ ! નઉ સખીલાહે મીનહા

મંએબી યેક અજળ ઉલ્લુ હું ઔર ક્યા નોંદકા અધોરી હું
આજ દરબારમે બયેઠે બયેઠે બસ ઝોકેહી માર રહાયા, ખુદા
જાને બાદશાહ ખદા તો ન હુવે હોંગે, જો અગર શાહ સાહેબ
ખદા હુવે તો શીર અપની ઝીંદગી કયું કર બશર હોગી ? અરે
શીર તો અશીયુનકે સાસે પડેંગે ઔર મદત ભાંગ બગચેર તો
મેરા દમ બસ હલકમેહી અટક રહેગા ! હાયે હાયે ચંદુ ન મીલા
તો બસ જાનહી નીકલ જાયેગી ! હાયે અફસોસ ! અયે કમખ-
ખન શયેતાન તુનેહી મુજેહ ઝોકોંમે ડાલા યા, લાનત હો ખુદાકી
તુજપર અયે કમખખ તુજેહ ક્યા મજલ હયે જો હમારી પેટ
પર પાઝો દેતા હયે ? અગર બાદશાહ ખદા હુવે હોંગે તો અયે
ઈબલીસ હમારી રોટી બંદ હો જાયેગી ઉરમે તેરે બાપકા ક્યા
જાયેગા ? અયે ઉલ્લુકી દુમ અબી મેરે સામને તુ આ જાએતો
તેરી પોંજી પોંજી ઉડા હું, બસ બસ અયે અડભાંગ પડ લાહોલ
વલા કુવત ઇલાહ બીલાહ ઔર ભગાદે, ઇસ મલઉનકુ ખચેર
અબ બાદશાહ તો મહેલમે ગયે હયે મંએબી ચંદુખાનેમેસે હો-
તા હુવા સીધા દરબારમે ચલા જાગેગા.

(જાના અડભાંગકા.)

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

મહેલ.

(દીબલાઈ દેતા રાની માહાતાબકા યાદે ખુદામે ગાતે હુવે.)

ઝોંઝોટી—મજલ.

તમના સચેરે શુભશનકી—તર્જ.

માહાતાબરૂ—તેરી રહેમતસે અયે પરવર મેરી યે શાનો શૌકત હયે;
 અતા તુને કીયા મુજકુ જો મુજમે યે નઝાકત હયે—તેરી.
 હસીનોમે કીયા કાયેક રખા હયે રંજ મુજસે દુર;
 હરયેક શયેમે હયે તેરા નુર દીયા મુજકુ યે દૌલત હયે—તેરી
 મેરે રૂપસારકે આગે ગુલેશંક શર્મ સારી હયે;
 સીવા ઉરકે હુકુમ રાનીસે બહંતર મુજકુ સૌલત હયે—તેરી
 મુજહ હયે શીક આઈન્દા ન હોવે રન્ગે ગમ પયેદા;
 ખુદાને મુજકુ અયે નવરોજ બેશક દીઈ ફરાગત હયે—તેરી.
 (આતા અન્વરશાહાકા ઐર કહેના માહાતાબરૂસે)

જલા—ગજલ.

ખાલી હું પુરાધસે—તર્જ.

અન્વરશાહા—અયે રશકે પરી માહાવશો અયે મેરી જાની,
 કીજો કલામ મુજસે તુ વ શીરી બયાની;
 સદકે કીયા હું જાન મંએ ઇસ તેરે હુસ્ન પર,
 ક્યા હુસ્ન ખુદા દાદ હયે અયે યુસુફે સાની;
 બડકે ચરતર મદકા હયે યાકે ઐરતકા.
 હયે શીકર મુજકુ જલ્દ ખતા દે તુ યે માની.
 (જવાબ દેના માહાતાબરૂકા.)

અખીયાત.

માહાતાબરૂ—

સુનો મેરે સરદાર અયે નેક નામ ચરતર હયે ઐરતકા સચલા કલામ;
 ચરતરસે ઐરતકે મદ હયે ગુલામ અગર શેર હો વોબી હો જાએ રામ.
 મરદકે ચરતરકા જો લેવે નામ કહુંગી મંએ બેશક ઉસે અકલે ખામ
 અગર જુઠ હોવે મેરા કલામ તો બસ કામહી મેરા કરના તમામ

અ-વરશાહા—

નહીં અયે મલેકા યે હયે ના સવાળ મેરી આતકા એ નહી હયે જવાળ
ખુશુરગીકા મદાને પાયા ખીતાળ હયે નાકીસ અકલઝૌરતોંકી ખરાળ,
હુના આદમ પર કયું ખુદાકા છતાળ સુની આત ઝૌરતકી પાયે અઝાળ
હયે આત ઝૌરતોંકી તો મીરઝે હુળાળ શીકરસે જવાળદે નકર ઈઝતેરાળ

કહયાન—ગજલ.

હયે શબકા કાફેલા યાદે સખાને લુટ લીયા—નર્ગ.

માહુતાખરૂ—જવાળ રાસંતે શુનો ગૌરસે મેરે સરદાર;
ન કીજે આપ યે એ ફાયેદા જકી અળ તકરાર—જવાળ.
ચરતર મદકા હયેગા ખીલાફ અયે સાહેબ;
મંઝે તુમસે કરતી હું ઇસ આતકે લીઝે એકરાર—જવાળ.
કીસીસે પુછાં તો વો દેવેગા જવાળ યેહી;
ચલતર ઝૌરતોંકા સચ હયે એશુઆ દરખાર—જવાળ.
શયાંતી ઝૌરતોંસે હારે હયે યકીન બનો;ા
મગ્નલ મદોંકી કયા હયે જા કર સકે શુફતાર—જવાળ.
અગર હો શક તો મુનાદી શહેરમે શૌરવાદો;
સુને તમામ રખયત બ કુચ ઝો આઝાર—જવાળ.
શીક અજળ હયે તુમેહ છોડો યે ખ્યાલે ખામ;
ચરતર મદોંકા અયે નવરોજ નહી ઝીન્દાર—જવાળ.

અખીયાત.

અ-વરશાહા—

હયે સબ યે ગલત બેકે તુને કહી તેરી અકલ એશક હયે મારી ગઇ,
મંઝે કરતા હું ઇસ શહેરમે ઇસ્તેદાર તેરી આતકા કુચ નહી એતેવાર;

અરે ચોખદાર જલદ કર દે ખખર શહેરમે હરયેકકુ તુ સર બસર,
અમીરો ફકીરકુ સુના દે યેહી કે માહતાબર હમસે તકરાર કી;
કે તીરીયા ચરત્તર હયે આરતકા સચ તો હમને કહા મદદકા હયેગા સચ,
જવાબ ઇસ્કા દેવે જો કોઈ ખાસોઆમબહોતસાવોપાવેગા હમસેઇનામ.
(જના ચોખદારકા.)

ખાખ પહેલા—પરદા છડા.

રાસ્તા.

(આના ચોખદારકા આર ઈસ્તેહાર સુનાના સખ લોગોંકુ)

ઝખાની.

ચોખદાર—અયે અલલે શહેર ખાસો આમ ક્યા મદદ ક્યા આરત
ક્યા ખુદા ક્યા જવાન ક્યા હીંદુ ક્યા મુસલમાન સખકુ ખખર
સુનાયે જતી હયે કે આજ અપને બાદશાહ આદીલ અન્વરશા-
હકા યે કૌલ હયે કે દુનીઆમે મદદ ચરત્તર સચ હયે આર
મલેકા માહતાબરકા યે ફરમાન હયે કે આરત ચરત્તર સચ
હયે ઇસ બાતમે તકરાર હુવી હયે, આર બાદશાહકા યે ફરમાન
હયે કે અગર કોઇ હમારે ઇસ બાતકા જવાબ બરાબર
સચ સચ બતાવેગા તો ખજાનએ શાહીસે બહોત ઈનામ ઈક-
તામ પાવેગા ગરીબ હોગા તવગર હો જાયેગા.

(જના ચોખદારકા)

પહેલા રાખસ—ચલો ચલો બાઇઓ અજ ઇસ બાતમે કુચ ન ક-
હેતા ચાહીયે.

દુસરા—કયું ભાઈ જવાબ ઈસ ખાતકા બરાબર દેગે તો ઇનામ મીલેગા.

પાંડેલા—અરે બેવકુફ તુ નાદાન હયે, સુન અગર મદં ચરતર સચ કહેગે તો મલેકા માહતાબર ખફા હોગી ઔર અગર ઔરત ચરતર સચ કહેગે તો બાદશાહાકા ગજબ હોગા બહેતર ચે હન્મ કે અબ ખામોશ હોકે મકાનકી રાહ લે.

દુસરા—સહી સહી હા હા ચે તો ખાત ખુબ કહી મંએતો મક્કા નકુ જતા હું ખુદા હાફેજ.

(ગતના દુસરા શખ્સકા ઔર આના ચાડમંગકા)

ચાડમંગ—અરસલામો આલેકુમ કયુ કયું ભાઈઓ કએસે હો, ક્યા ખબર હયે ?

પાંડેલા શખ્સ—ભાઈ સાહેબ ખબર તો સખ અછી હયે અબી શહેરમે ઢંઢેરા હુવા હયે કે બાદશાહ ઔર મલેકા માહતાબરકી તકરાર હુવી હયે બાદશાહ કહેતે હયે કે મદં ચરતર સચ હયે ઔર મલેકા ફરમાતે હયે કે ઔરત ચરતર સચ હયે અગર ને શખ્સ બરાબર જવાબ દેગા તો બહોત ઇનામ પાએગા.

ચાડમંગ—વાહ વાહ ક્યા ખુબ બાદશાહ ! સલામતકુબી બયેઠે બયેઠે અછે ચરતર સુઝતે હય. સચ હયે કે જીતના દૌલતમન્દ દૌલતસે પુર ઉત્તાહી બે અકલો બે શકર, અરે બાદશાહોંકુ ચરતરોંસે ક્યા કામ ? ઉંકુ અપને શહેરકે અદલો ઇન્સાફસે કબ દુરસત મીલતી હયે જો ચેક ઔરતકે કહેનેસે અયેસે અયેસે અખ્ખાર છપવાના ઔર ઢંઢેરે શીરવાના ! મુજેહ માંલુમ હોતા હયે કે ઈસ ઝમાનેમે ક્યા ફકીર યા અમીર સબી ઔરતોંકે તાબે-દારીકા દમ ભરતે હયે, મગર મુજકુ બડા અફસોસ ઈસ ખાતકા

હયે કે બાદશાહ તો ચરતર લીયે બયેઠે હયે શીર અયેસે ચરતર-
રાંમે કોઈ દુશ્મન ચડાઇ કરકે શહેરદાર ચરતર કર બયે તો
ક્યા કરેંગે ? અયે અડભંગ ખબરદાર ખબરદાર કબી ઓરત કે
કહેનેપર એતેબાર ન કરના.

(જાનાઃસગકા.)

બાબ પહેલા—પરદા સાતવાં.

પનથટ.

(સખ સહેલીયોંકા આના આર ગાના, અડભંગ ચેક કોનમે
પોશીદા ખડે રહેકે દેખના)

પીલુ—કાહારવા.

સાહે તીન પૈસે સેર મઝલી—તર્જ.

સહેલીયાં--હીલ મીલ મખીયાં સખ ખેલેરે--હીલ.
બાદે બહારી ખીલ રહી હર જા ચંબલી મોગરા ખીલેરે--હીલ.
આઇ બહાર અખ દોતેકી જતી બુલબુલ ચમનમે પુકારેરે--હીલ.
વકતે શબાબ હયે નવરોજ હમકુ ઘટા પુશીકી છાઈરે--હીલ.

કહયાન—ગજલ.

તકકા હોતા હયે અયેસાબી ગુલનદામ કહી—તર્જ.

નેકઅખતર—હુસ્નદે મુજકુ તપાહ લાલ કીયા હયે જખબાર;
ચુલશને ઝીસ્તમે હરગીઝ નહી દેખી મંએ બહાર--હુસ્નદે.
છુક જખ હોતી હયે તો ગમ હુવા ખાતા નસીખ;
મુજસી આલમમેતો કમ હોવેગી અયેસી ગમખતાર--હુસ્નદે.

મંઝે તેરે દરકે સીવા રખતી નહી દુસરા દર;
મુઝપે કર રહેમ તેરા અયે મેરા માલેક ગફદાર—હુસ્નદે.
દુસ્મનો પર તુ સદા નઝરે રહેમ કરતા હયે;
દુર કર શીક મેરી બાહારે રસુલ અયે સત્તાર—હુસ્નદે.

ઝખાની.

સહુલી—ચલ બહેન અબ્બ યહાંસે સબ્બ ઘરકુ જાયે.
નેકઅખતર—અયે બહેનો યહાંકા બાદશાહબી કયેસા દીવાના
હયે! મંઝે સુનતી હું કે કુસ્તે શહરેમે ઢંઢોરા શીરવાયા હયે
ઔર કહેતા હયે કે મદદ ચરત્તર સચ હયે મગર દુનીઆમે તો
ઔરત ચરત્તર સચ હયે.

સહુલી—અયે બહેન ઇસ બાતસે હમકુ ક્યા ગરબ ચલો અપને
ઘરકુ જાયે. (સબકા જના)

બાબ પહેલા—પરદા આડવાં.

રાસ્તા.

(અડભંગકા આના ઔર કહેના)

ઈંઝેજી કતઆ.

જયેસા કરતા વયેસા ભરના શકહો ગરતો કર કર દેખ--તજ.

અડભંગ—પાયા જવાબકુ અપને શાહાકે ચારબ મંઝેને અબ્બશીલહાલ
ઈનામ જાકે શાહાસે લેઊં દેવેગા બહોતસા માલ,
કહુંગા જાકે પનહારનને ઔરત ચરત્તર કહી હયે ચાલ,
મલેકા કી તો નેક હુવી હયે દેખો યારો અબ્બતો ફાલ.

અખ જદદ જાઝીગા—ઇનામ પાઝીગા,
 ઔરતકુ દેઝીગા--કુલ કિત્ર ખાઝીગા,
 ખત્ર અતભી લાઝીગા--દૌલતભી પાઝીગા.
 રૂપૈયે બજાઝીગા--ખત ખત ખત ખત ખેત્ર.

ઝખાની.

અયે યારો મંઝેને જવાબ તો કિસ પતહારતસે પાયા કે વો
 કહેતી હયે ઔરત ચરતર સચ હયે, મગર અખ બાદશાહકુ
 જા સુનાતા હું અખ સીધા દરબારમે ચલા જતા હું ખુદા હાફિઝ.

બાબ પહેલા—પરદા નબ્વાં.

દરબાર.

(દીખલાઇ દેના બાદશાહ, વઝીર, ઔર દરબારીયોંકા અયેઠે
 હુવે, અડભંગકા આના ઔર અર્જ કરના શાહાસે.)

અખીયાત.

અડભંગ—

સુનોઅયે શહેનશાહેવાલા ખીતાબ,લેઆયા હું મંઝે આપકા વોજવાબ;
 સુનાદી જો શીરવાઇથી શહેરમે, હુવા જુરકા ચરચા થા યેક દહેરમે;
 ફહી યેક લડકીને પતઘટપે યું, કે ઔરતકા હયે યે ચરતર કુશુ;
 યે સુતતેહી મંઝે વહાંસે રાહી હુવા કીયા હું અર્જ જોકે મંઝેને સુના;
 બકૌલ અપના અયે શાહેબંદા નવાઝયેઆઝીજકુકર દીજુએસરફરાઝ.

આસાવરી--મસનવી.

અરે લાલદેવ ઇસ તરફ જદદ આ--તર્જ.

અ-વરશાહ—

ખતાદે તુ અડભંગ યે ક્યા ખાત હયે કહા જસને યે ખાત હયે હાય હયે;
વાદ હયે કીરકી લડકી કહાં રહેતી હયેહયે માખા પદાનઔર ક્યાગતહયે;
તુ જન ઉરકે માંખાપકી કર તલાશ ઉસે લેકે આના તેરે હાય હયે;
જહાં તક હો મુમકી ખબર ઉરકી લા ઉસીમેહી તેરી યે સાદાત હયે;
જે સચ હયે તો શીર હયે વો ખીખીમેરી નહી તો તેરે જનકી ઘાત હયે

ઝમાની,

અડભંગ—ખોહોત અછા યે કામ મેરે હાય હયે. (જના અડ-
ભંગકા શાહાકા કહેના વઝીરસે.)

કાહાનડા—ગજલ.

હોરીકી ભીનક મોરે—તર્જ.

અ-વરશાહા—તુ સુન અયે ખીરદમંદ ક્યા હાલ હોગા;
તુ કર ગૌર ધરમે યે ક્યા જલ હોગા—તુ સુન.
ન જનુ મંએ ક્યા બેદ ધરમે ભરા હયે;
યેક એસા ઝનોકાહી અકવાલ હોગા—તુ સુન.
અગર ખાત સચ હોગી ઉરકી તો ખેશક;
શજર ઝીંદગાનીકા પામાલ હોગા—તુ સુન.
શીકર મુજકુ રહેતી હયે યેહી હમેશાં;
મેરી ખાત જુઠ હોતો ક્યા હાલ હોગા—તુ સુન.
(અડભંગકા નેકઅખતર ઔર ઉરકે પીદર મુકલીસકુ લેકર આના)

અખીયાત.

અડભંગ—અયે શાહે આલી નસખ, કીજીએ નીગાહ અખધસ તરફ;
હાઝીર હયે યે ખીચારેકુ લાયા હું કરકે જુસ્ત જુ;

લડકી હયે ધડકી યે ગુન્યે લખ રખતા હયેયે મુફલીસ લકખ;
અખ હુકમે શાહી હોવે ને કીજે ગુફત ગુ ધરસે વોહ.
(અન્યરશાહાને મુફલીસકા હાલ દરયાફત કરના.)

રૂપાલી પોલી પોલીયો--તર્જ.

અન્વરશાહી--અયે શખસ તુ હયે કૌન ચૌર રહેતા કહાં મુજકુ ખતાં;
ક્યા નામ રખતા હયે મકાં તેરા કહાં હયે વો સુના.
હરબો નસખ ક્યા હયે તેરા પેશા ક્યા કરતા હયે ક્યાફ
ક્યા ખાન્દાં રખતા હયે તુ અહેલો અયાલ અખ દે ખતા.

મજકુર તર્જ.

મુફલીસ--અયે શહેન શાહે ઝમાં ગુમ નામકા નામો નીશાં;
ક્યા પુછતે હો ધસ જહાંમે રહેતા હું મંએ લામકા.
ઔલાદ કા ને પુછતે હો અયે શહે આલી વિકાર;
યેક દુખ્તર હયે સદા રખતા હું સીનેમે નીહાં.

મજકુર તર્જ.

અન્વરશાહી--અયે ગરીબે બેનવા યેક અઝ મેરી કર કુખુલ;
હરસે દુનીઆમે તુજેહ અયેશો ખુશી હોવે હુસુલ.
યે ને લડકી હયે તેરી મનસુખ ધરકુ મુજસે કર;
ખીખી મંએ ઉરકુ કર તુ શાદ હો સખ ગમકુ ભુલ.

મજકુર તર્જ.

મુફલીસ--અયે શહેવાલા તુમારા હુકમ ને મજકુર હયે;
મુજકુબી ખાસદ ખુશી દીલ જનસે મન્જુર હયે.
અયે મેરી નુરે ખશર ક્યા મરઝી તેરી ધરમે હયે;
મન્જુર હયે યાકે નહી કહે દે મુજેહ ક્યા દુર હયે.

હયે શઆદત ઉસ્મે જો કુચ્છ આપને ફરમાયા હયે;
શીકો ગમ અયે નવરોજ સખ દીલસે અપને દુર હયે.

સોરઠ--કુમરી,

સુન અયે અઝલમ--તર્જ.

નેકઅખતર--સદ શુક તેરા રખમે દોસરા,
શૌહર મેરા હુવાયે અન્વદશાહા,
ધસે મેરીહી ચાહ તુ દીયા બરમલા--સદ શુક.
દુર હો ગદ મેરી નવરોજ શીકર,
હાલ ખુશીસે હયે અબ મેરા દીગર,
દુર કીયા મેરી ચુરખતકો ખુદા--સદ શુક.
(શાહસે નેકઅખતરકા દસ્ત મીલાકે કહેના મુફ્લીસકા.)

મુફ્લીસ--

આજ મંએ તુમ દોનોકા દસ્ત મીલા દેતા હું તુમ ખુશ રહો.

(બાદશાહાકી શાદી હોના, સબોને મુખારકબાદી ગાના.)

ગઝલ--રહ બદનમે હયે તપાં જુકો હયે કલસે બેકલી--તર્જ.

સખ--હોવે મુખારક ખાસો આમ હરદમ ખુશીકા સખકુ જામ;
અન્વરશાહા હોવે શાદ કામ દુશ્મન ઉનોકા હોવે રામ-હોવે.
નેક અખતર દુલહનકો ખુદા હમેશા રખ ખુશી અતા;
કટો બચેશ દીન સદા કરતે દુવાયે હયે તમામ--હોવે.
ગુલશનમે ઈસ્કે દર જહાં આવે નહી ફરસે ખીખાં;
મવલાકી કોઇને અમાં હોવે સબોંકા નેક અન્નમ--હોવે.
રન્જો શીક સખ દુર હો દુચંદ ધરસે તુર હો;
ગમો અલમ કાકુર હો રહે હમેશાં શાદ કામ--હોવે.
૨

નવરોજ ખતમ કર કલામ દુલા દુલહન હો શાદ કામ;
અન્વરશાહા નેક અખ્તરકા નામજહાંમેરખ ખુદા મુદામ-હોવે

ખાખ દુસરા—પરદા પહેલા.

રાસ્તા.

(ખાદશાહ ઔર વઝીરકા આના, કહેના ખાદશાહકા વઝીરસે)

આસાવરી—મસનવી.

અરે લાલદેવ ઈસ તરફ જલદ આ—તર્જ.

અન્વરશાહા—

યે તદખીર સુત અયે મેરે નેક નામ જરાખર મેરે કહેનેકે કર તુ કામ;
મહેલ યેક દરીયાપે તામીર કર જો ખાનેકી ચીઝાં હયે સખ ઉસ્મેલર
કર નેક અખ્તરકુ મંઝે ઉસ્મે કવેદ કે તીરીયા ચરતરકા દેખુંગા ભેદ,
વઝીર—

ખજા લાઝી આંખોસે ફરમાન અખ કરું હુકમ તામીરે અયેવાન અખ,
યે ક્યા આજમાય શકી તદખીર હયેખહોત ખુખ ચલીએ ગાઝીશાન અખ.

(ખાદશાહ ઔર વઝીરકા જના.)

ખાખ દુસરા—પરદા દુસરા.

દરીઆઘ મહેલ.

(નેક અખ્તરકા ખયેઠે હુવે આહોઝારી કરના)

ગજલ-મેરે પારકુ દે સખા તુ બતા--તર્જ.

નેકઅખતર—અરે યા ખુદા મુજપે કયેસા સીતમ;
 મંઝે નાદાન હું સહુ કયેસા યે ગમ—અરે.
 ન બાધ મેરા ન માદર મેરી;
 અજબ હું યે દરીયાયે ગમમે ભરી--અરે.
 ન વાલીદકા હયે મેરે સર સાયા;
 ન બહેનોકી મુજપર રહી માયા--અરે.
 મગર પાક... દામન હું નેક જાત;
 યે નેકીસે મક કૃં ખરબાદ—અરે.
 મેહેર કર મેરેપર અયે પરવરદીગાર;
 યે દરીયાવસે મુજકુ પાર ઉતાર--અરે.
 કે મકસદ મેરે દીલકી ભર પાઝીગી;
 ચરતર દીખાકે મંઝે આ જાઝીગી—અરે.
 અયે નવરોજ કબ હોવે રબકા કરમ;
 સહુ કયેસા મંઝે હાયે દર્દી ગમ—અરે.
 (દરીયામેસે ગઝેબી અવાજકા આના)

મરસીયા—વેતો મજતુહી હોગા દીવાના--તર્જ.

પરી—કાહે કરતી હયે ગમ મેરી પાઆરી, નકર ઇસ તરહસે બેકારી;
 ફજલે ખુદાસે અયે મેરી જાની તેરી કરદુ મંઝે અબ રસ્તગારી;
 કર અબ તહામ્મુલ ઇસ જાપે થોડા કોઈ દમમે મીઝે તુજકુ પારી;
 કર દે બયાં કયા આસ હયે તોરી કાહે બની હયે તુ દુખીયારી;
 હુકમસે નવરોજકે તુજકુ કરદુ યહાંસે મંઝે રાહી.

ઝખાની.

નેકઅખતર—અયે મેરે પરવસદીઆર યે આવાઝે ગયેખ કહાંસે
આતી હયે ! કે જીરકે સુનનેસે દીલકુ કરાર ઔર અંદો ગમ
ફરાદ હુવા જાતા હયે ! અયે ફરીમે કારસાઝ તુ અપને લુકો
કરમસે મુજે બેકસપર ઈસ રાઝકા પરદા ખોલદે ઔર મુજપર
તેરી રહેમતકા ખારીશ ખરસા ! (પરીને રૂબરૂ આકે કહેના)

કાલીંચડા—આંદ મેરા કંહા હયે અયે લોગો—તર્જ.

પરી—

ગમ ન કર જાની મેરી દુખીયારી ક્યું હુવી અયેસી હયે તેરી ખ્વારી;
કોન તુજપર કીયા જુદમ ઝાલીમ કીસ લીયે હયે તુજેહ બે કરારી;
રાઝે દીલ અપના કર મુજકુ ઝાહીર ગમ કરે દુર અયે ગમ ચુસારી;
જો તમના હયે તેરી વો કહેદે લાજિંગી ખર મુરાદ તેરી સારી;
માહલકા હયે મેરા નામ જાની સુનકે ઝારી તેરી યહાં મંઝે આધ;
ફીક મત કર તુ અયે મેરી પીઆરી લુકે નવરોજ તુજપે હયે જારી.

ભયેરવી—ગજલ.

ફરકમે તેરે ફાહે ગમ સરપે લીયા જો હો સો હો—તર્જ.

નેકઅખતર—મેરી યેહી હયે ઇસ્તેજ સુનો તુમરે અયે માહાલકા;
ફાંસીમે હયે મેરા ગલા ખાલક દે માર યા જલા—મેરી.
કર દે રેહાઈ જલ્દ અખ જીનેસે હું બેઝાર અખ;
ખેશી મીલેંગે મુજસે કખ ફીક યેહી હયે અયે ખુદા—મેરી.
નવરોજ યહાંપે કોન હયે તેરે સીવાયે અયે પરી;
દેહો અલમમે હું ભરી જાવેગા જાન યે કખ બલા—મેરી.

ઝખાની.

પરી—અયે માહજખીન ખસ્તા ઝીગર નેકઅખ્તર ખાતુ તુ કુચ
ગમ ન કર અગર ઇસ દરીઆમે મોહીતસે રેહાઇ પાને ચાહાતી
હયે તો પડ યે કલામાત કે જીરફી ખરકતસે દુર હો જાએ આ-
જાત, યા ઇલાહીલ આલેમીન યા કરીમો યા રહીમ.

નેકઅખ્તર—યા ઇલાહી આલેમીન યા કરીમો યા રહીમ.

(ઇતના ખોલતેહી પાની સુક જના ઔર નેકઅખ્તરકા
ખાહુર આફે ગાના.)

ઝીઝીટી—ગજલ.

અખ તો યે દીલ ફરેખસે કામ પડા સો હો સો હો—તર્જ)

નેકઅખ્તર—આતશે ગમને મેરા હાયે કયેસા યે તન જલા દીયા;
મજેહ ઉડાનેકે હયે દીન ઉન્કુબી સખ ભુલા દીયા—આતશે.
કઝાકે આગે મર ચુકી મરનેમે અખ રહા હયે ક્યા;
દીલકી મુરાદ દીલમે હયે જોખનકુ હમ જલા દીયા—આતશે.
મતલખે દીલકે વાસ્તે ઔર સહુંગી રન્જો ગમ;
અપને સુખનકે વાસ્તે ખાકમે તન મીલા દીયા—આતશે.
ગીલા કીસીસે ક્યા કરે કીરમતમે યા યેહી લીખા;
સચ જો કહો તો ચખને જોતેહીજી જલા દીયા—આતશે.
પહેનુ લીખાસે જોગીયા તીરીયા ચરતર દીખાંઉ જા;
નવરોજ શીક દુર કી જામે ખુશી ખીલા દીયા—આતશે.

(જના નેક અખ્તરકા.)

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

મહેલ.

(નેકઅખતરકા શીરાકે બેટીમે ગમ કરના)

ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

ક્યા જુલમ પદ્મ હાથરે હમ દોનોકે ઉપર—તર્જ.

નેકઅખતર—ગમકે તેરે ખંજરને કીયા ચાક ઝગરકુ-દીલકુ ઔર નઝરકુ.
 હુંક કંહા મંઝે જાગી કીધર અયે મેરે પરવર—નહી દુસરા હયે દર
 કર શીક દુર ઉરસે મીલાદે મેરે અકબર-દીલકુ ઔર નઝરકુ.
 ક્યા ચર્ખે સીતમ ગારને કીયા હાલ હમારા—કર રહમ ખુદારા.
 નવરોજ બસ ઉમ્મીદ વીસાલ યામી હયે હમકુ-દીલકુ ઔર નઝરકુ.

બાબ દુસરા—પરદા ચૌથા.

જંગલ.

(નેક અખતરકા લીબાસે જોગીમે આના ઔર ગાના, અડલ-
 ગકા આકે પોશીદા હોકે દેખના)

જુલા—ઝીંઝોટી—મજલ.

અજબ સનમકી અદાએ દેખી હુવા હયે કયેસી—તર્જ.

નેકઅખતર—

ભટક ભટક કે યહાં તક આયે લીબાસે જોગી લીવા હયે હમને-ભટક;
 કરીબ મકસદકી મંજુલ આઈ બતાગી તીરીયા ચરતર અપના.
 મક દીખાગી ઝનોકા અબતો ઇસ લીયે યહાં બસા હયે હમને-ભટક.

તમામ મેરેકુ જાનતે હયે કે નેકઅખ્તર બની હયે જોગી;
હમ ઘોકા દેવેંગે શાહાકુ બેશક બચનતો ઉરકુ દીયા હયે હમને—ભટક.
અબીનો મોસમ બહારકા હયે ખીલેગી ગુન્ઝે ઉમીદકી શબ્દ;
મુરાદ બર લાદે મેરી યારબ ઇસીકે ખાતર જીયા હયે હમને—ભટક.
શીક હો નવરોજ કયેસી હમકુ ખુદાકા સાયા અબબ હયે સબકુ;
ગમે અલમકે ઝખ્મકુ દેખો અબબ તરહસે સીયા હયે હમને—ભટક.
(અડભંગ ચૌર નેકઅખ્તર દોનોકા જાના.)

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

દરબાર.

(બાદશાહ અન્વરશાહ મંઝે વઝીર દરબારીયોકે સાત બયેઠના
દરબારમે.)

કઝા કીસીકી આઈ હયે—તર્જ,

ફઝતે ખુદા સદા રહે જહાંમે શાદ કામ હો;
અદુ તેરા બરબાદ હો રહે જહીલ ના કામ હો;
શબ્દે વખુદ તેરા શાહ રહે સર સખ્ત તાઅબદ;
દુઆ કરતે હંઝે એહી સબ દુશ્મન તેરેહી રામહો.

(અડભંગકા આના.)

ઝીંઝોટી—ગજલ.

ગદ યક બ યક જો હવા પલટ—તર્જ.

અડભંગ—

હયે યે અઝ ખીદમતે શાહમે અબી દેખ આયા હું મંઝે યહાં;
યેક જોગી બયેહા હયે જંગલમે ક્યા કહું મંઝે ઉરકી અબબ હયે શાન.

બેશક વાકેશ રાઝે ખુદાસે હયે ક્યા નુર ઉરકે તો મુંહપે હયે;
 સુન કલામ શીરીકું ઉરકે મંઝે હુવા મસ્ત બે ખુદો બે ગુમાં--હયે.
 ના હયે શીક ઉરકું જહાંકી નહી ખ્યાયશ રખ્તા મકાનકી;
 મંઝે જાનતા હું અયે નવરોજ વો દુર સદ્દમેતો હયે નીહાં--હયે.

બયેત.

અન્વરશાહ--ઉસે લેકે આ જહદ મેરે હુઝુર.

મંઝે દેખુંગા ઉરકી અઝો શકીર;

(જાના અડલંગકા બાદશાહ મુનાજાત કરના ખુદાકી)

જલા-પહાડી-ઈન્એજ તર્જ.

મહેર કર હમ પે અયે ગદ્દાર--તર્જ.

અન્વરશાહ--અયે ખુદાવંદે જહાં, હયે સબકુ તેરી અમાં;

હરયેક મે હયે તુ નીહાં તેરા મુકામ હયે લામકા-અયે.

તુને બેજા સચ કુરકાન હયે અજબ તેરી શાન;

દુનીઆમે ન કર ગુમરાહ રક શીક મેરી મવલા--અયે.

બાબ દુસરા--પરદા છઠ્ઠા.

જંગલ.

(નેક અખ્તરકા લીબાસે જોગીમે આના ચૌર શીરાકે ચારમે ગાના)

કાહો મોસે રસ ગયે પીઆરે દીલ હો ગયો--તર્જ.

નેકઅખ્તર--કબ આવે પીઆ મોરે દીલ હો ગયો હમારો ઉદાસ;

જાન મોરા તુજ પર વારી વારી જહદ ખબર લે બયેઠી દુખચારી-કબ

જામસે ગયો તપ્પસે નીંદ અકારી જોગ લીયો પીયારે—દીલ હો.
અકેલી જાન મેરી ધલારાવે રોરોકે અંખીયાં મેરી બહાવે;
રએન ગીનત મોરે નએન દુખાવે અળ મીલ જલ્દ પીયારે—દીલ.
તુમ ખીન પીયારે ક્યેસે રહે હમ દૌલત દુનીઆ ક્યા કરે હમ,
જોગ ફકીરી અબતો લીએ હમ કોઈ જલ્દ ખુલા લારે—દીલ.
જળ પીઆકે ગલેસે મીલું મંએ તપ દુનીઆમે ખુશ રહું મંએ;
નવરોજ પીયારેસે આકે મીલું મંએ લે આવો મોરે પીયારે—દીલ.

(અડભંગકા આના ઐર અર્જ કરના જોગીસે)

કીયા હયે મલેકા એ ક્યા—તર્જ.

અડભંગ—અયે સાહેબ કીયા આપકુ શાહને યાદ;
કે તા પાવે અળ અપને દીલકી મુરાદ—અયે.
મેરે સાથ ચલીએગા દરબારમે;
હમારે તર્ફ કર જીએ ઈલતે ફાત—અયે.

નેકઅખતર—ન મતલબ હયે શાહાસે હમકુ જરા;
હમારા તો શાહ હયે વોહી કીબ રીયા—અયે.
નહી હમકુ દરકાર હયે ઊરસે અળ;
ગરજ જરકુ હોતો વો આવે ચલા—અયે.

(જાના અડભંગકા નેક અખતર ગાનેમે મશગુલ હોના.)

કાલીંગડા—ફુમરી.

બદલ ગયો નયેનારે—તર્જ.

નેકઅખતર—અજળ હયે તેરી શાનરે ઓ મોરે મહલારે—અજળ.
કુનસે કીયા તુ ખાલક પયેદા આલમે યજ્ઞદાં હઝાર;
વરફ કહાં હો તેરા હમસે હાશીજ તુ હયે હમારારે—અજળ.

ઝાહેર હયે તુ બાતીન હયે તુ હર યેક જા મૈગુદ;
 જાને ભેદકુ તેરે વોહી જો ખોવે અપની જાનરે—અજબ
 (અડલંગકે સાથ બાદશાહાકા આના ચૌર જોગીસે કહેના)

અખીયાત.

અન્વરશાહી—અયે જોગીજી ક્યા નામ રહેતે કંહા.
 કહાંસે હો આયે હયે કીસ જા મકાં;
 બંયા કીજો હમસે મુફરસીઝ તમામ.
 મુનવર કીયા આપને એક જહાં;

નેકઅખતર--હયે આઝાદ દુનીઆસે હમ મુખ્હો શામ,
 હમારા મકાં જાને બસ વો હીરામ;
 ખુદાકા હયે કાયમ જહાં ખીચ નામ,
 હયે ગુમ નામ દુનીઆમે સખ લાકલામ;

અન્વરશાહી—અયે આરીફ ખુદાકે ચલો મેરે સાથ,
 બરાયે ખુદા સરપે રખ દીજો હાત;
 મેરે હમરા ગુલશનમે ચલીએ શીતાબ,
 કરમ અપના ફરમાઈએ નેક જાત;

નેકઅખતર--તુ વાસ્તા ખુદાકા દીયા કયું મુજેહ.
 હયે નાહકહી મજબુર કીયા તુ મુજેહ;
 બઝુજ ચલને મુજકુતો ચારા નહી;
 જહાં ચલતા હયે અબતો લે ચલ મુજેહ.

(જાના સખકા.)

બાબ દુસરા—પરદા સાતવાં.

મહેલ.

(મુફ્લીસકી ઔરત નેકઅપ્તકા ગમ કરતે આના.)

કાફી—ગરબી.

ચએન નહી મંચેને પાછ જરા જબસે ગયા મેરા લાલ—તર્જ.
નેકઅપ્તર—ગમ યે ઝીગરપર કારી લગા મેરે ચક્ષ્મોકી લાલ;
અયે મેરી નેક અપ્તર બેટી તેરે કયેસે કાલે કાલે બાલ—ગમ.
નાઝો અદાકા ક્યા હો બયાં કયેસા તેરા જમાલ;
હુંડું કહાં મંચે જાઠી કીધર કહું કીરસે યે હાલ—ગમ.
મુતલક ખબર યે મુજેહ તો ન થી અયે મેરે જુલ જલાલ;
તેરી શીકર માર ડાલી મુજેહ નવરોજ દુઃખ યે ટાલ—ગમ.

બાબ દુસરા—પરદા આઠવાં.

બાગ.

(આદશાહ ઔર નેકઅપ્તરકા આના કહેના બદાશાહકા
નેકઅપ્તરસે.)

અખીયાત.

અન્વરશાહી—યહાં બેઠીયે આપ અયે નેક નામ,
ખુદા આપકુ રખબેગા શાદ કામ;
નેકઅપ્તર—ફકીરોંકુ ઇઝઝતકી પરવા નહી,
ખુદાને યે બક્ષી હમે દૈલત તુમી;

ઝમી પરહી બયેક જમ્યે હમ,
રહે હકકા તુજપર હમેશા કરમ.
(નેકઅપ્તરકા ચીલમ બનાતે બનાતે ગાના.)

ભયેરવી--ગજલ.

હોતા હયે કોઈ આનમે અબ કામ હમારા—તર્જ.

નેકઅપ્તર—બેશક તુ ખુદ વાકેફે ઈસરારે જહાં હયે;
હર યેક મે હયે માગુદ અજબ તેરી એશાં હયે—બેશક.
ઈનસાનકુ લગવાન કીયા અશરફે મખલુક;
ક્યા જીનો પરી હુરકુ રતબા યે કંહા હયે—બેશક.
બાતીન હયે તુઈ ઔર હરયેક શયેમે હયે માગુદ;
ક્યા વસ્ફ કરે તેરા કે કબ હમકુ ઝપ્પાં હયે—બેશક.
હમ જોગ લીયા જુસ્કે લીયે અયે મેરે હાફેઝ;
કર શીક મેરી હુરકે હમ પાયે નશાં હયે—બેશક.

(વઝીરકા આના દો જાતુ હો કર ખાદશાહસે અર્જ કરના.)

ઝપ્પાની.

વઝીર—અયે ખુલદ યકબાલ અર્જ ખીદમતમે યે હયે કે આજ ઈસ
ગરીબ ખાતેએ રસમે ગુલપોશી હયે આપકુ તશરીફ લાના
લાઝીમ હયે.

અન્-વરશાહા—અહા મંએ જોગીજીસે રઝા લેતા હું અગરવો
મજબૂત દે તો આતા હું. (ખાદશાહને જોગીસે દોજાતુ હોકે
અર્જ કરતા) અયે રાહબરે ખુદ અગર હુકમ હોતો વઝીરકે
મજલસે ગુલપોશીમે જાકર આતા હું.

નેકઅખતર--હતા હમારે લીયે તુમ દુનીઆકુ કયું તર્ક કરતે હો. તુમ તુમારા કામ કરો ખુદા હાફિઝ સીધારો. (જના શાહાકા સાથ તમામકે) ખુદાકે ફજલસે અખતો કામુ પાયે હમ બેસ ખદલ કરે જના ચાહીયે, જલે મકસુદ ખીલા હયે તોડના ચાહીયે.
(જના નેક અખતરકા)

ખાખ દુસરા—પરદા નંબાં.

મહેલ.

(અડભંગ ઐર ઉરકી ઐરત ખયેરનખી કા આના)

ઝમાની.

અડભંગ--અરે મેરા નાક નાક લાલા અયેસી ઠંઠા અછછી નહી મંઅને તુજેહ હઝાર મરતખે કહા હોગા કે મેરા મીઝાજ ગયા હો જખ મેરે પાસ નહી આના.

ખયેરન--અરે ક્યા લાઝી મુવે અડભંગ ઝરા હોશસે ખાતે કર મુજેહ મેરી જાનકી શીક લગી હયે ઐર તુજેહ તો હમેશાં મસકરી સુઝી હયે સચ્ચા તુ અડભંગ હયે જસને તેરા નામ લીયા હયે વો બડા સીયાના હોગા.

અડભંગ--અયે પીઆરી કહો તુજેહ ક્યા શીક હયે, ફઝરકુ તો ખાના ખાયા હયે, અખ કલકા કલ દેખે જાયેગા, શીક કાયેકી હયે ?

ખયેરન--મુવે ખાતેકુ ક્યા ચોલેમે ડાલુ આજ અપની રાની મા-હતાબર ઐર બાદશાહકી બડી તકરાર હુવી હયે.

અડભંગ—ક્યું ક્યું મેરી પીઆરી તકરાર કાબેકુ હુવી હયે. ક્યા શાહ સરફરાઝ હયે ઐર ઉરકુ ખાના નહી મીલતા, ભુકે મરતા હયે ? અગર મુજેહ કહે તો મંએ અબી ઉરકે વાસ્તે નાસતા લે આઝી અગર જુતે નહી હોતો વોબી હાઝર હયે અગર ખર્ચ ન હો તો પાછ દો પાછ દે દું ઉરમે ક્યા હુવા તકરાર ક્યું કરતે હયે.

ખચેરન—અરે મુવે ચંડુલી ઉરકે પાસ ક્યા માલોખજાના કમ હયે જો તુ ઉરકુ દેતા હયે ? સચ હયે બસ ચંડુલી ખાતે કરતા હયે બસ ચુપ રહા કર ખાતે ન કર ?

અડભંગ—નહી નહી જાને મન તુજેહ માલુમ નહી પૈસે હોતો ક્યા હો ગયા ! સુન પૈસેવાલે કીસમ કીસમ કે હોતે હયે યેક તો માલેકકા દીયા હુવા ઉરકુ જવાલ નહી, દુસરા દગાખાજી લુચ્યાઈ બદમાશી બદખ્એલી ઐર અહમકાઈસે પેદા કરતે હયે, મગર જુસ્કુ ખુદાને દૌલત દી હયે ઉરકુ જવાલ નહી ઐર વો દુનીઆમે અછી ચાલે ચલતે હયે અપની ઇઝઝતકુ અછી સમજતે હયે ઐર ઉન્કા ઇમાન પૈસા, ઉરકી જાન પૈસા, ઉરકા દોસ્ત પૈસા, ઉન્કી નીગાહ પૈસામે પર આખર ઉરકુ ઐર રસ્તેસે ગમા કર બીકારી હાલ લે કર ગલીઓ ગલી જુતે ખાતે શીરતે હયે. વોહ હમને હમારી નઝરોસે દેખે હયે ઐર દેખેંગે, તુ ક્યા જાને, ઘરમે બયેઠકે ચાવલ ઐર હંડીયા સાફ કરે વોહી દુસરા ક્યા જાને વો મસલ હયે કે જીસ મૌલસે આયા ઉસ મૌલસે ગયા નફેમે પૈસે ખીલાકર જુતીયાં ખાયા, યે હાલ ઉન્કા હયે અબ સમજી ?

ખયે રત—અરે પર મીઆં યે માજરા તુમારે મેરે પએદા હોનેકે
આગે હુવાયા યા પીછે ?

અડભંગ—ચલ વો પીછે કહુંગા અબતો મુજેહ કામ અહોત હયે
ચસો મંએ જતા હું સલામો આલેકુમ.

(જના દોનોકા)

માખ દુસરા—પરદા દસવાં

રાસ્તા.

(કસબનેકે લીબાસમે નેક અખતરકા આના ઔર ગાના.)

મધરાસી રાગની.

તોહ લાઝીમ હયે યેહી રાયા—તર્જ.

નેકઅખતર—

અખ દીખાયેગે અપના ચરતર કી હયે તદખીર હમને યે અહેતર
મેરી ઉમીદ હક ખર લે આવે ધોકા અન્વરશાહ હરસે પાવે;
ખનકે કંચન રૂબરૂ જાવે તા કર મક અપના ખરાખર—કી હયે.
હુંગી અન્વરશાહસે નશાની વોતો ખેશક હોગા ગુમાની;
મંએતો ખડકે હું ઉરસે સીયાની નામ મેરા સુનો નેક અખતર—કી.
મુજકુ તેરી મદદ હો ખુદાયા જા વહાંસે યહાંતક લે આયા;
શીર મુની શાહકુ મેરા ખનાયા શીક નવરોજ મુજકુ હો ડ્યું કર-કી.

બાબ દુસરા—પરદા ગીઆરવાં.

દરબાર.

(બાદશાહ વઝીર ચૌર સખ દરબારીયોંકા બયેદના રામ—
શગીરોંકા ગાના.)

પહાડી—કુમરી.

તક તક મારે નઝરીયાં રામ—તર્જ.

૧-રામરાગીર—

ભર ભર પીલો શરાબકી જામ લાલ લાલ રંગોસે ખાલે છલકાયો.
સાકી પીલાદે મુજેહ મસ્ત બનાદે તાકે મંચે ગાજો ગવનવારે;
ફરસે બહાર આઘ ગાજો બસતીયાં અંગીયાં મોરી મચલીયાં-લાલ.
અનવરશાહ પીઆરેકો રાજરચોહયેમજલસ ખીરદમદસાંવરી આરે;
નવરોજ પીઆરેકુ હોવે મુબારક દુશ્મનતો ખાવે જહરીયારે-લાલ.

કાન્ડા—ખ્યાલ.

ધર જાને દે છાંડ દે મોરી ઐયાં—તર્જ.

૨-રામરાગર—હીલ મીલ સખીયાં સખ ચલીયાં-હીલ મીલ.
આઘ બહાર અખ ખીંદરાખીનમાં ખીલ રહી સખ કલીયાં;
જગોજી જગોજી અખ તો ભોર લૈયાં ચુંચું કરત સખ ચીલીયાં-હી.
મહાર કોઈ ખીહાગ કોઈ કોઈ બસતો હોરીયાં;
ગાવોજી ગાવોજીઅખતોકોઈ કુમરીયાં, મચાવો સખ રંગરલીયાં-હી.
તોરેહી દમસે અયે મોરે સાજન ગુલશને દીલ અખ ખીલીયાં;
નવરોજ નવરોજ તુજકુ પોકારે બલમાસૌતનસુનસખજલીયાં-હી.

(ચોખદારકા અમના.)

ઝખાની.

ચોખદાર—અયે શહેનશાહે ઝખાં યક કંચન દરે દૌલત પર હા-
ઝીર હયે ઐર મજલસે શાહીમે આનેકી હમીદ રખતી હયે
ગર હુકમ હોતો હાઝર કરે.

અન્વરશાહી—અછા બહેતર હયે જલદ હાઝર કર.

(આના નેકઅખતરકા લીયાસે કસબનમે ઐર ગાના.)

દાદરા—કાલીંગડા.

મોહે પીયા મીતનકુ જાને દે—તર્જ.

નેકઅખતર—મોરે સાવરે સૈયાં પીઆરેકુ કોઈ મીલા થર કાંપેરે બદનવા
દેઈ ઝીગર પૈદા શુદા વીસાલે સનમ મુજકુ કળ હો બલા—મોરે.
દેસ બદેસ મંએ હુંડ શીરી કહીં યારકા મુજકુ પતા ન મીલા;
નીકસત નીકસત જીયરા જલાખીયાલે સનમ પર ન જીકુ હરા-મો.
જંગલ જંગલ બીનરાખ્યન હુંડ શીરી મંએતો સારે ચમન;
અબ તો મીલો મોરે સનમ બહારે જવાનીમે જોખન લુટા—મોરે.
હુંડત હુંડત હારો જીયા નાટકમે આછ હું યે આસ્વા;
નવરોજ પીઆરેસે અઝકરે તીહારે ભરોસેપે લુલી પીયા—મોરે.

(બાદશાહને ઇનામમે હાર દેના ઐ લેકે નેકઅખતરકા

ગના ઐર સખકા ગાના.)

ઈએજી—રાહ.

રન્જમે ગમ હો દુર પુર ન હો મુઆર કબાદી—તર્જ.

સખ—આજ મુઆરક હોવે સખકુ યે રસ્મે શુલ પોશી,
ગમ ખુશીકા પીકે સખને હો ગયે હયે મદ હોશી,
નાર યહાંકે દેખો સાહેબ હયે રસ્કે શીરદોસી.

ખુદા કા હોવે સાયા ખુશીકા હયે યે માયા,
અન્વરશાહા ઇસબજમે આકે રસ્કેગુલીરતાંબનાયા,
કાયમ દાયમ હશ તલક હો નામ ઉસ્કા ખુદાયા,
યા ખુદાવંદ નવરોજકુ ખુશી હોવે આગોશી.

બાબ હુસરા—પરદા બારવાં.

રાસ્તા.

(નેક અખ્તરકા આના ઐર ગાના.)

લાવની.—એ કલ હયે મનવા—તર્જ.

નેકઅખતર—હુવા હયે શયેદા અન્વરશાહ યે ખાત યહાં તક આછરે,
ઇસ લીયે હમ યહાં તક આયે ફજલે રખસે મુરાદ પાયે;
ઘટા ખુશીકી છાછરે—હુવા હયે.
હુવે હયે મફતુ હમપે સારે કમરપે શૈદા હયે જયું સીતારે;
ચલી હયે બાદે બહારીરે—હુવા હયે.
શીક કીયા દુર મેરી નવરોજ કરમસે ખાલકકેદેખા યે રોજ,
હયે ચલનેકી તૈયારી રે—હુવા હયે.

(અડલંગકા આના.)

અડલંગ—હાયે હાયે હીબલ કેડી ખુબસુરત આયે વઝીરજે મજ-
લસમે ગયો અંધ નાય દેખાજો સાતમામ આદમી ખુશ ખુશ
થ્યા પર બાદશાહબી ઉંતે તમામ ખુશ થ્યો અંધ આર્જીપર
ઉંતે આશક થસો લેકીન પેરી મુખે મીલી આહે સો આર્જીબી
મઝાક ચ્યાં (પાસ જાકે) અરસલામ આલેકુમ બીબી સાહેબ

ખુશ ચંગી ભલી મરદાની બાર બચ્ચો સમે ખુશ ચંગા ભલા
મરદાના આપને.

નેકઅખતર—વાલેકુમ સલામ અદા તુ ખુશ આઇ ચંગો ભલો
આઇ ખીયો સભી ખયેરે આહે છા ખબર આહે પૈને હાલ હ-
વાલજી ખબર ખૈરયતજી બુધાયો.

અડભંગ—આહી ચંગો ભલો અયાં લેકીન તોખાં કુછ ગાલ પુ-
છણી આહે.

નેકઅખતર—ચચો ચચો છાતો ચચેં.

અડભંગ—મોખે શરમતો અચે તે કરે આહી ન થો ચંઈ સગાં.

નેકઅખતર—તોખે શરમતો અચે મુહતે કપડો વીઝી મુસાણુ
ગાલ કર છાવીનાયો અથઇ શરમ તોંને પરેથોદો.

અડભંગ—ચંગો તો સાણુ મુહ ઢકેથો ગાલ કરયાં આહી તોપે
આશક થ્યો અયાં આંઇ તોંને શીરાકમે થોમરાં તું મોખે કપુલ
કર તોં નજી મુતે તમામકી મેહરબાની થીંદી ડીસ આહી તોંને
પેરે થોપયાં.

નેકઅખતર—ચંગો તું મોંને ઘરેં અચ આહી તોસાં મીલધી
અસ હાણેતો ખુશ તેં તોંજી ધીલ રાજી થીંઈ ચંગો (સામને
દેખકર) હાણે વંજ બાદશાહજી સવારીથી અચે.

અડભંગ—ચંગો આહી વીનાયો આંઇ તોંને ચવણુ મુજબ તોંને
ઘર ઇંદોસ આંઇ ન તોંને ઘર કીથે આહે બુખે પતોદે તઆહી
ઉતે અયાં.

નેકઅખતર—સુણુ હી જુની મારકીટને ભરસણુવ ડીહવેલી દર-
ખત સાણુ બીઠલ આહે ઉતે તુ અચજ આંઇ આહી ખુદ તોંને
કારણુ ઉતે બીડી આહી.

(જનના અડભંગકા આના શાહાકા ઔર કહેના કરખનકુ)

જેગીઆ—આસાવરી—ગજલ.

જો અરલ હયે વો અરલકી—તર્જ.

અન્વરશાહી—અયે શાહે હુસ્ન વસ્લકા ઉમ્મીદવાર હું;
 બાયસ ઈસ્તકે મંઝોતો બહોત બેકરાર હું—અયે.
 બીમારે ઈશક હું મંઝો વાયે રશકે મસીહા;
 શરબત વીસાલકા દે પીલા દીલ શીગાર હું—અયે.
 બદલેમે વસ્લકે તેરે યે જન નઝર હયે;
 શીકે વીસાલમે તેરે નવરોજ ઝાર હું—અયે.

અખીયાત.

મેકઅખતર—વસ્લ મેરા જખ હોગા ઉસે જો મોહોરો કટારી દેગા મુજે;
 બાહારે નશાની લેતી હું યે સખ યાદબી તેરી કુચ તો રહે;
 શર્ત પેહી હયે મેરી અય શાહ મંઝુર હો તો દેદે મુજેહ;

અન્વરશાહી—

યે ક્યા શર્ત તલબકી તુ અયે મેરી જાં શીદા તુજપે હું લે યે સોઝે જહાં;
 (બાદશાહ મોહોરો કટારી દેના ઔર દોનોકા જના)

ખાખ દુસરા—ખરદા તેરવાં.

મહેલ.

(અડભંગકા આના ઔર બયેઠના)

અડભંગ—અયે બીબી ખાના લા બહોત ભુક લગી હયે ભુખ,
 ભુખ, ભુખ.

ખચેરન--(અંદરસે) ઇતના ક્યુ' ગધેકી મત્રાશીક શોર મચા રહા હયે સખર કર લાતી હું મુવે દીવાને (ખાના લેકર આના.)

અડભંગ--અરી વાહરી ઉછાલ છક્કી કીતના દીમાગ જે અયેસે કલામ હમસે કરતી હયે, સુખ્હો શામ બસ અપનાહી પેટ ભરતી કુચ હમારી શીકર નહી રખતી, ચલ તુજેહ છોડ હમ કોઇ ઓર મકાનમે મઝા કરેંગે.

(દોનોકા મારામારી હોના ખીખીકા ભાગના ઓર અડભંગકા પીછે દોડના.)

બાબ દુસરા--પરદા ચૌદવાં.

મહેલ.

(નેકઅખ્તરકા આના ઓર લોગોંસે પુછના.)

ઝખાની.

નેકઅખ્તર--હી મકાન કે જે આહે આંઇ હીતે ફરયો ટીક ખબર નાહે ખૈર આજ તે મુવે કે સડીયાંથી આજ હીતે વેઆરે આંઇ હીન ઘર જે આદમીનકે ખુધાયે આંઇ શોર કરે ઓર કરે ઇનખે વઠાયાં.

આદમીયાં--અયે જલ તુ ફેર આહે તુ કે જેથી પુછે જલદી ખુધાયે અહીં તો જલદી હીતાનું વંચ.

નેકઅખ્તર--સાંઈ આજી ગરીબ જલ અધયાં લેકીન આજી તવાંખે હી ગાલ પુછાંથી પુઠીયા ઘર કે જે આહે ?

આદમીયાં--ચલો ચલો છા આહે.

નેકઅખતર—આહે તો કીન લેકીન પર મુવો હેકડો ચોર ધરમીઝ પીયો આહે ચોરી કરણુ આન્યો આહે સોડીસો આઊં તવાંખે ખુધાઅણુ આઘ અયાં.

આદમીયાં—ચંગો થીયો ચંગો થીયો હીન આદમી અસાંતે મેહેર-ખાની કીધ આહે ખુદા જે વાસ્તે હેખાયેયો ઓ ચોર કીથે આહે.

નેકઅખતર—ચંગો ખુયો તવીં સભાઠ મુજે પુકીયાં અયો પર હથ ખાલી ન અયો હથનમે સો વટા કરે અયો, આઊં તવાંખે દેખાડીયાથી પર આસ્તે આસ્તે અયો જેતવીં ઉંખે ડાસો તએ હુમસો કરે ઉંખે ચંગી તરાં મારયો અંધ તવાંજે બાદશાહ વટ વઠી હલો.

આદમીયાં—ચંગો ચંગો હલો (ગના સખકા.)

ખાખ દુસરા—પરદા પંદરવા.

મહેલ.

(એક સંદુક પડી હયે વહાં અડભંગકા આના, ચોર કહેના

નેકઅખતરકા.)

ઝખાની.

નેકઅખતર—ડીસ ખારા તુજે ધર હી આહે સોસભધ તોં જો આહે વઠ હીન સંદુકમંજ સભધ કપડો અધ સામાન અંધ ઝે-વર ભરેલો આહે જેકી તોખે ધુરજે સાક ઢીપાએ.

અડભંગ—કુલુક અધ આહે સો આઊં કીં પટયાં.

નેકઅખતર—વઠ હીયાવ યજો છુગો કુલુક પટ આઊં તોજે કારણુ માની પચાંયાંથી (જાકે આદમીયોંકુ લાના, ચોર ખતાના.)

આદમીયાં—ચોર ચોર પડ પડ બધોસ ચોરી કીધ અથસ (અડ-ભંગડુ મારના.)

અડભંગ—ધોરારે ધોરારે ધોરારે મારયો નારે અરે કાંઈ ખુદાને વાસ્તે મુખે છડાયો મુ ચોરી કી ન કાંઈ આહે મુ'માની ઘણી ખાધી આહે હણે બસ મુખે નધુરને ખુદાને વાસ્તે છડ્યો.

આદમીયાં—બધ લુચેકે ન છડ હલોસ બાદશાહ વટ હીન સબ ચોરી કીઈ આહે ન છડ.

અડભંગ—આઊં ચોર ન અયાં આઊં તમામ ચંગો માણુ અયાં અઈ અશરાફ અયાં.

આદમીયાં—ચઊં જે તું અશરાફ આહે તો પરાવન જે મકાનમે છાને કારણુથો ગીરી અચે.

અડભંગ—છાહી પરાવનજો મકાન આહે છાહી મુંજો મકાન આહે અઈ મુંજ નક્કમાની પચાણુ વીધ આહે.

આદમીયાં—મારયો હીન લુચેકે છાને કારણુ માઠ કરે ખીઠા અયો તમામ વડો લુચો આહે પડી હલો બાદશાહ વટ અસાંકે તમામ ઘણું ધનામ મીલ્યો.

(અડભંગકા ભાગ જના.)

બાબ દુસરા—પરદા શોલવાં.

બાગ.

(નેકઅખ્તરકા જોગીકે લીયાસમે બચેઠના શાહાકા આના ગમગીન હાલતમે, કહેના નેકઅખ્તરકા શાહાકુ.)

ઝબ્બાની.

નેકઅખ્તર—ક્યું દાતા આજ ઈસ કદર બેકરારી કીસ લીયે હયે ?

અખીયાત.

અન્વરશાહા—અયે જોગીજી ક્યા આપસે મંઝે કહું,
અજબ દર્દ હયે મુજકુ ક્યું કર સહું;
યેક કચનસે હો ગઈ મેરી દીલ લગી.
ઉસીકે શીરાકમે મંઝે ઇસ તરહ હું.

ઝખાની.

નેકઅખતર—લાનત હોવે ખુદાકી તુજપર કે તુ બદકુએલીએ
ગીરફતાર હુવા, બસ બસ અબ હમારા રહેના યહાં ન હોગા
(નેકઅખતરકા ચલે જાના.)

બયેત.

ચોખદાર—કહું જાકે માહતાબરસે યે હાલ,
કે શાહ હયે ગીરફતારે રન્જો મલાલ,
(ચોખદારકા જાકે માહતાબરકુ લેકે આના કહેના
માહતાબરકા શાહાકુ.)

મરસીયા—મજતુ હયે લયેલી તુજપર દીવાના —તર્જ.

માહતાબર—

અયે સરદાર મેરે યે હયે કેસા હાલ, કહો આપકુ કીસ લીયે હયે મલાલ;
નગમગીન હોઐર નઝારી કરો, કુચઘઝઝતકાબી અપને રખીયે ખીયાલ.

અન્વરશાહા—

નહી મુજકુ માલુમ હયે કુચ ઝરો હુવા કીસ લીયે રન્જો ગમ ખરમલા;
મુજેહ યકબ યેક જોશ ગમકા હુવા, કે પરવાનેસા શમઝે પર જલ ગયા,
નહી જાનુ યે કીરકા હયે ઇતેકામ, ખુદાયા નહી એ જાંકુ હમઝે કીયા.

માહાતાબરૂ—

જુદમકા તો બદલા ચે હચે બરમલા, નહી બેળ કુચ કામ કરતા ખુદા;
કરો કુચ ખ્યાલ અપને અફઆલકા, વો નેકઅખરસે કામકે સાકીયાં;
હુવે સ્થલ કમ ઉરકા કયા હાલ હો, ઉસે બેગુના કચેદ તુમને કીયા;

અ-વરશાહી—

માહાતાબરૂ તુમને ચે સચ કહા, મુજેહ કુચ ખ્યાલ ઉરકા મુતલક ન થા;
મંએ લાજી ખઅર ઉરકી ચેક આનમે, ખુદાયા અફવ કર ચે મેરીખતા.

(બનતા સખકા.)

બાબ તીસરા—પરદા પહેલા.

જંગલ.

(મુફલીસકી ઔરત નેકબખ્તકા ગમ કરના અપની બેટીકે લીચે.)

દેસ—કુમરી.

નાહી મૈયા બોલો કચુ ખ્વારી—તર્જ.

નેકબખત—ખારી મોરી નેક અખતર તુનેક કહાં હોગી;

ઝીંદા હચે તુ યાકે ખાકમે નીહાં હોગી—ખારી.

ગમસે તેરે જાતી હચે જાં;

શીક ચે નવરોજ હચે કબ દુર ફેગાં હોગી—ખારી.

(આના મુફલીસકા.)

મજલ.—દફન કરના મુજકુ કુચે યારમે—તર્જ.

મુફલીસ—અબ સખર કર મેરી ખારી દીલરબા;

ગમ તેરા દીલસે મીટાદે દીલરબા—અબ.

મુજકુ ન માલુમ થા મું હોવેમા;

લાજીં મેરે ચરમકુ અબ દીલરૂબા—અબ.
 અન્વરશાહને મુજકુ તો યે ગમ દીયા;
 ઝીંદગી બરબાદ કરદું દીલરૂબા—અબ.
 જન તું અપને ધરમે અબ આરામ કર;
 દુર કર દીલસે શીકર અયે દીલરૂબા—અબા
 કર મદદ મુજકુ અયે વાલી મહેરબાં;
 બયેદા સરપે નવરોજ હયે દીલરૂબા—અબ.
 (જના દોનોકા)

બાબ તીસરા—પરદા દુસરા.

દરીઆઈ મહેલ

(નેકઅખ્તરકા બચ્ચેકુ લીયે હુવે ગાના, શાહકા આના)

ગરબા—જેયું જેયું રે કોલાપુર શેહેર—તર્જ.

નેકઅખ્તર—નાહીં નાહીંતુમ રોવો અયે જન મંએ સદકે હું તુમારેરે;
 કરો ઝીંદ ન તુમ મેરે લાલ મંએ સદકે તુમારેરે;
 હાફિઝ તુમારા હોવે વો ખાલેક જોકે યે પયેદા જહાં કીયા;
 શીક અયે નવરોજ બંદોકી હયે સાહેબકુ હર બાર-મંએ.

અબીયાન.

અન્વરશાહા—યહાં કએસે આતે હયે આવાજ દો,
 કીયા કયેદ થા મંએને તો એકકુ;
 મીલા નેકઅખ્તરસે આકે કોઈ,
 નીકાલુંગા અબ ઉરકી મંએ જનકુ.

(બાદશાહકા ખફા હોકે નેકઅખ્તરકુ પકડના, ઔર ગાના
ખંજર ઉડાયે હુવે)

પીતુ—મસ્નવી.

હુવે તીન દીન શાહા સાહેબ શીતાબ—તર્જ.

અ-વરસાહા—

બતા કામ તુને ચે કયેસા કીયા, હમારી સબી ડાન્ડ બસ ખો દીયા;
સુના માજરા અપના તુ સરબસર, જો ઇસ કયેદમે રહેકે યારી કીયા.
ન સચ સચ બતાયેગી તુ એવારે દાત, તેરા સર ચે તનસે કશંગા જુદા;
(શાહાને મારને ચાહાના, નેક અખ્તર કટારે મોહોર દી-

ખાકે કહેના)

હાલા—ગજલ.

સંભાલો તેગ અદાકુ જરા સુનોતો સહી—તર્જ.

નેકઅખ્તર—બગૌર સુનીએ મેરા હાલ અચે મેરે સરદાર;
નશાની દેખલો પહેલે શીર કીજી એ તકરાર—બગૌર.
ચરતર અપના દીખાઇ હું મંએ તુમારેકુ;
બદલ બદલકે લીખાસ મંએ જો આપથી હરબાર—બગૌર.
મુતી બનાયા તુમારેકુ હમને જંગલમે;
તુમ અપને દીલમે કરો યાદ જોગીકી શુકતાર—બગૌર.
ખુશીકે બઝમમે વાંહાં પોહોચે હમને બન કંચન;
લીયા રખ્યા હયે મોહોર તુમસેથી ચેહી દરકાર—બગૌર.
તુમારે નુતકેસે પચેદા હુવા હયે ચે લડકા;
એહી શીકરથી કીયા દુર નવરોઝે ગફ્ફાર—બગૌર.
(શાહાકા શરમીંદા હોકે લડકેકુ લેકે દોનોકા બના)

ખાખ તીસરા—પરદા તીસરા.

રાસ્તા.

(અડભંગકા આંકે કહેના.)

ઝખાની.

અડભંગ—હાથે હાથે હાથે અન્વરશાહાબી કયેસા ઝાલીમ હયે કે
 ચેક ખીચારે ગરીબ મુફલીસ કી લડકીકુ શાદી કરકે ઉરકુ કયેદ
 રખા હયે! ઉરકી ખખરબી નહી લેતા શાયદ મર ગઇ હોતો
 ક્યા અજબ હયે, ખખેર વોતો દર ગુઝર કાયા, મગર ઉરકે મા
 ખાપ ખીચારે ઉરકી જુદાઈકે ગમમે દરબદર ભટકતે શીરતે હંચે,
 ઐર હરયેકસે ઉરકી ખખર પુછતે હંચે, મગર ઉરકુ કોઇ ખરા-
 ખર જવાબબી નહી દેતા, હયેક હયે અયેસી બાદશાહત પર
 ઐર અયેસી અદાલત પર! અલાહ તઆલાબી અયેસે કમ
 અકસોંકુ બાદશાહાં બનાતા હયે પર હમ જો લાયક બાદશાહીકે
 હંચે તો હમકુ અયેસી તંગ દરતી હચે જો આજ આવે તો કલ
 નસીબમે ફાકા લીખા હયે, ક્યા કરે લાચાર હંચે, શુકર સખર
 કરકે દીન ગુઝારતે હંચે, ઐર મંએ અબ સુનતા હું કે બાદશાહ
 સલામતકુ ઉસ લડકીકા ખીયાલ આયા હયે ઐર ખુદ ઉરકુ
 લાનેકુ ગએ હંચે મંએબી થોડા કુચ ખા પીકે ખખર લેને બના
 હું કે વો આથે યા નહી.

(બાદશાહીયાં અડભંગકુ બાંદકે લેજના, બાદ નેકબખત ઐર

મુફલીસકા આના.)

જલા-મસનવી.

ન કર ઝુલમ ઝાલીમ—તજ.

નેકબખત—અયે કાદીર બનુઝ તેરે કોઈ નહીં હયે;
 મેરી મુદ્દઆ દીલકી દીલમે રહી હયે—અયે.
 ન બનુ કંઠા હોગી યો મેરી પીઆરી;
 અબબ ઉસ્કે ગમમે યે હાલત બની હયે—અયે
 તેરે ખંજરે હીજરકી હું મંઝે ધાયલ;
 નહી મુજસે નવરોજ શીકશ બરી હયે—અયે.

મુફ્લીસ—અસો જાવે શાહા પાસ અયે મેરી જાં;
 કરે હાલે દીલ આપના ઉન્સે બંધા—અયે.
 (જાના દોનોકા)

બાબ તીસરા—પરદા ચૌથા.

બાગ.

(માહતાબઝકે પાસ મુફ્લીસ ઓર ઉસ્કી ઔરનકા આના ઓર
 નેકબખતકા હાલ પુછના માહતાબઝસે.)

કંઠા હયે મેરા જાને આલમ—તજ.

નેકબખત—જાની મેરી નેકબખતર હયે કહાં બતલાવો,
 ઉસ્કેહી ગમમે જાન બલબ હું મુજકુ દીખલાવો;
 સુનતી હું મંઝે કયેદ કીયા હયે અન્વરશાહા ઉસ્કુ,
 હાયે ખુદાવંદ કયેસા સીતમ યેહ મુંહતો દીખલાવો.
 (કહેના માહતાબઝકા.)

બીલાવલ—હુમરી.

સય હયે પીઆરે સય હયે પીઆરે—તજ.

માહતાબઝ—સબ કરો મત ઝારી કસે મત કામ તુમારા હોવેગ.
 ઉમીદ હકસે રખો હમેશા મુરાદ બર વો લાવેગા—

તું મારી લડકીકુ લાને અળ્ય યહાંસે ગયે હયે અન્નરશાહ;
ખામોશ હોકે બયેટો યહાં કે ઇ દમમે અબી લે આવેગા-
શીક કરો તુમ દીલસે દુર અળ્ય રહેમ કરેગા ખુદા ઝરર;
નવરોજ કળ્ય હયે તુમસે દુર ફઝલે ખુદા અળ્ય હોવેગા-
(શાહ ઓર નેકઅખ્તરકા આના, નેકઅખ્તર ઓર મુ-
ફ્લીસકા ડિરકુ ગલે લગાકે પુછના)

મરસીયા—અલેદ્રસે તુ યાદ કર અલાહકુ આદમ—તર્જ.
મુફ્લીસ—હમસે તુ જુદા હોકે કહાંથી મેરી જાની;
નેકઅખ્તર—કુચ અપને દર્દકી તુ સુના હમકુ કહાની—હમસે.
નેકઅખ્તર—કયા તુમસે કહું હાલ જો કુચ ગુઝરાયા મુજપર;
યેહ માહલકા પરીકી મદદસે જયી માદર—હમસે.
મુફ્લીસ—કીસ તરહ યે પયેદા હુવા લડકા તુ બગાં કર;
નેકઅખ્તર—જ્યા હાદેસા ગુઝરાયા વહાં પર તું અંયા કર—હમસે.
નેકઅખ્તર—વહાંસે નીકલકે આછથી મજલસે શાહીમે;
મીલ કરકે શાહસે ગઇ શીર અપની જાયમે—હમસે.
મુફ્લીસ—શાખાશ આફરીં હયે તેરી અક્લપર મુદામ;
રહેમત ખુદાકી હોવે શીક દુર - સુખહો શામ—હમસે.

જુલા-કુમરી.

કંગનવા મોરા કરસે સરક ગયોરે—તર્જ.
માહતાબ્ઝ—જીતે હયે હમને શર્તકુ ઓર તુમને હારેરે;
અન્નરશાહ હારેરે જીતે હયે હમનેરે—જીતે.
સાખીત કરી નેક અખ્તર મરદ ચરતર જુદા;
ઔરત ચરતર સચ્ચા આફરીં હયે તુજકુ નેકઅખ્તર મેરી ખારીરે.
નાહક સતાયે હયે તુમ બગાં કીયા હયે જુલુમ;

માફની ચાહો તુમ ક્યા હાલ હુવા મા બપકા;
દીલકા દુટા હયે ટાંકા અયે શીક નવરોજકુ હરદમ રખકી ચારીરે.

સારંગ-ગજલ.

ક્યા ખ્યામે પરેશાં ઢીખાયા મેરે અલાહ—તર્જ.

અન્વરશાહા—માલુમ યે હુવા કે ચરતર હયે ઔરતકા;
સય બેગુમાં ચરતર હયે દુનીયાંમે ઔરતકા—માલુમ.
તકસીર મેરી મ્વાફ કરો નેકઅખતર તમામ;
નાહક સતાયા તુજકુ મંએ પી જમ ફરહતકા—માલુમ.
જીતી હયે હમસે શર્તકુ માહાતાબ લાકલામ;
કાયલ હુવા નવરોજ ચરતર હયે ઔરતકા—માલુમ.

ઝખાની.

ચોખદાર—શાહ સરફરાઝ દરવાઝે પર કોઇ દો ચાર શખ્સ એકકુ
બાંદે હુવે લાયે હાયે ઔર આપકે પાસ આનેકે ઇન્તેઝાર હયે.

અન્વરશાહા—અછછા ઉત સખકુ જલ્દ હાઝર કર ?

(ચોખદારકા જાકે લાના સખકુ.)

અન્વરશાહા—ક્યું અયે શખ્સો તુમારી ક્યા ફરીયાદ હયે ઔર
ધરકુ ક્યું બાંધે હો જલ્દ બંયાન કરો ?

આદમીયાં—અયે તખ્ત નશીં યે યેક ચોર હયે ઔર હમારે ઘરમે
ચોરી કરને આયાથા સો હમ ધરકુ પકડકર હુજુરે આલીમે લે
આયે જો ચાહુસો સજા દો.

અન્વરશાહા—ક્યું અયે ચોર તુને ક્યું ચોરી કીયા અરે ચેતો
મેરા અડભંગ યે ક્યા તેરા હાલ !

અડભંગ—ક્યા કહું શાહ મેરા હાલ ન પુછનેસે બહોત અછા હયે
મારે શર્મ કે મંએ મર જીંગા, ઔર યે બાત મેરી ઔરતકુ

ચાલુમ હોગી તો મારે જુતીયોંકે મેરા સર તોડ દાલેગી ઇસ લીયે મુજેક મઆફ કરે સહાય.

નેકઅખતર—સુનો અયે શાહ સરફરાજ ઇસ્કા હાલ મંએ બંયા કરતી હું તુમ સબ સુનો, જસ વખત મંએ વઝીરકી મજલીસ મેસે ઉઠ રાસ્તે પર ચલતીથી ઉસ વકત યે મુજ પર આશક હો મુજેક કહેને લગા ઉરકી સઝા મંએને ઉરકુ દીયા.

આડભંગ—અયે શાહ સઝા ક્યા પુછતે હો માર ખાતે ખાતે મેરી હડી ફસલી સબ ગીર ગઈ હયે ઝ્યાર મારે ભુકકે જન જતી હયે, ચાર દીનસે કુચ ખાયા નહી જો છનોને હમકુ ભટા ભટ ભટાભટ કેસરી ખીલાઇ વો સીવાયે મંએ કુચ જનતા નહી, મંએ અપને કીયેકી સઝા ખુબ ચખી હયે ઝ્યાર ખાનુ મેરેસે જો તકસીર હુવી હયે સો માફ કરાના મંએ યુનાહગાર હું ઝ્યાર મુજેક રેહાઇ દેના મંએ પાંઉ પડતા હું.

માહુતાબરૂ—ઇન સબોંકુ ઇનામ દે રવાના કરો ઈસ્કુ થોડા ખાના ખીલાઓ. (સબકા ગાના.)

અંએ જ રાહ

ખાલેક તુને પયેદા કીયા હયે કુલ આલમમે—તર્જ.

સબ—ક્યેદે આલમમે હરયેક બશરકુ હોવેગી આઝાદી આજ, બહાર આઇ બાગે જહાંમે ખીજાંકી હયે બરબાદી આજ, ક્યું ન ખુશીસે કુમરીએ બુલબુલ ગાવે મુબારક બાદી આજ, ફજલે ખુદાસે અન્વર શાહ ઝ્યાર માહુતાબરૂ મીલગયે હયે આજ, ફરતો જબલ શીરા—ક્યા ક્યા સીતમ સહા, ખાખાકે ગમ જુયા—ખુને જગર પીયા, નવરૌજ ખાસે આમ—યે ખેલ બર સલામ, કરતા હયે ઇન્તેકામ—સબકુ ખુશી આજ—ક્યેદે.

મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની કુંઝે પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકો.

શાળોપયોગી પુસ્તકો.

૩. આ. પૈ.

સેન્ડર્ફ મર્ટનના મિનિંગ (૧૫૦ પાનાના)...	...	૦—૧૨—૦
રૉયલ સ્કુલ પ્રાઇમરના મિનિંગ	૦—૪—૦
રૉયલ રીડર નં ૧ લાના મિનિંગ...	...	૦—૬—૦
રૉયલ રીડર નં ૨ બના મિનિંગ...	...	૦—૮—૦
રૉયલ રીડર નં ૩ બના મિનિંગ...	...	૦—૧૦—૦
રૉયલ રીડર નં ૪ થાના મિનિંગ...	...	૦—૮—૦
રૉયલ રીડર નં ૫ માના મિનિંગ...	...	૦—૧૨—૦
લાવર્ડ કૃત પ્રાઇમરના મિનિંગ (મોટા)	૦—૪—૦
લાવર્ડ કૃત અંગ્રેજી બીજી ચોપડીના મિનિંગ.	૦—૬—૦
ક્વેસ્ટી આમાદન બીજી તામાનો અં ૭૦ તરબુમે	...	૦—૨—૦
શાળોપયોગી કોષ્ટકો	૦—૧—૦

વારતાઓના પુસ્તકો.

સુગ ઓતેરી	૩—૦—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ...	...	૨—૮—૦
બગાધર આખ્યાન	૧—૮—૦
મોટા ઓખાહરણ	૧—૮—૦
મુદાલના આખ્યાન	૦—૮—૦
સ્ત્રી વિકાસ ગરબાવળી...	...	૦—૮—૦
દલપત અને ધનપાળની વાર્તા.	૦—૨—૦
સજ્જનતા મેળવવાના સાધન...	...	૦—૨—૦
પાર્વતિ લક્ષ્મીજીનો સંગ્રહ	૦—૧—૦

ઉરદુ હરફમાં છાપેલાં પુસ્તકો.

તોહફે દીલ પઝીર (બનગરા)	૦—૧—૦
ગુલશને બાહાર અફઝા (ઉર્દુ નઈ ઇન્દર સભા)	૦—૨—૬
નકશે સુલેમાની...	...	૦—૨—૬
અન્ગમે સખાવત (ઉર્દુ આદશાહે ખોદાદોસ્ત)	...	૦—૫—
અલીબાબા અને ચાલીસ ચોર...	...	૦—૩—
અન્ગમે સુખન (ઉર્દુ તીરીયા ચરતર)	૦—૩—

નાટકના પુસ્તકો.

ગુલશને ખેખાર ઉર્ફ તમાશાલાએ પુરબહાર (કે જેની
અંદર ૯ ઉર્ફ ખેલો. બે જલસા, બાંદગીઓ અનજરા-
ના ગાયનો, તથા મુજરાઓમાં ગવાતી ૧૫૦ ગજલો-

નો સંગ્રહ કીધો છે....	૧—૪—૭
ચંદ્રસેન ને ચંદ્રપ્રભા નાટક...	૦—૮—૦
છેલ સેલાણી અને વિક્રમ ચરીત્ર નાટક...	૦—૬—૦
તમાશાએ નતિજાએ અસ્મત...	૦—૬—૦
ચંદ્ર ચંદ્રીકાં નાટક	૦—૬—૦
માલીની નાટક...	૦—૬—૦
અન્નમે સખાવત (ઉર્ફ બાદશાહ ખોદાદોસ્ત)...	૦—૫—૦
સંદન મલ્યાગરી નાટક (ત્રીજી આવૃત્ત)...	૦—૪—૦
તમાશાએ ચાંદબી...	૦—૪—૦
તોહફે દીલકાશા (ઉર્ફ નર્મ હન્દર સભા)...	૦—૩—૦
સોળતે અસર અથવા મોહન દુઃખદર્શક...	૦—૩—૦
નકશે સુલેમાનીનો ઉરફ ખેલ...	૦—૩—૦
ગુલશને બાહાર અફઝા (ઉર્ફ નંધ હન્દર સભા)...	૦—૨—૬
મઝલખે હરક (ઉર્ફ બકાવ્લીઓ તાજુલ્લુલ્લક)...	૦—૩—૦
હરક નવ બાહાર (ઉર્ફ ચંદ્રબદન મોહીયાર)...	૦—૨—૦
નંદરાગ્ન અને સતિ સુલોચનાના ગાયનો...	૦—૨—૦
ધ્રુવ આખ્યાનના ખેલમાં ગવાતાં ગાયનો...	૦—૧—૬
રસીકાનો અતિ રમુજ કારસ...	૦—૧—૦
નવા હરિશ્ચંદ્ર તારામતિના ના. ગવાતાં ગાયનો...	૦—૧—૦
નવા નળદમયંતી નાટકમાં ગવાતાં ગાયનો...	૦—૦—૯
તોહફે દીલપઝીર ગાયન (ના. ત. અનજરા)...	૦—૦—૯
વિધવા દુઃખદર્શક (વાંઢાનો વરઘોડો)	૦—૪—૦
સવાઇ કમનો રમુજ કારસ...	૦—૧—૬
ચાલાક શકરબી તથા યુરજની ગડબડનો કારસ...	૦—૧—૩

મેહતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની કૃપાથી;

મૈનજર—જમનાદાસ ભગવાનદાસ,

હંકારું—મુ'બમધ્યે ભુલેશ્વર આગળ.

